ದೇವಸ್ಥಾನ-ದೇವತಾಸಾನಿಧ್ಯಅದರ ಪರಿಚಯ

By

Asuri Anandalwar

Sri Sampathkumara Ramanuja Jeeyar Swamy

ದೇವಸ್ಥಾನ—ದೇವತಾಸಾನ್ನಿಧ್ಯ—ಅದರ ಪರಿಚಯ

ಸುಖವೆನ್ನುವುದು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಆವಶ್ಯಕವು. ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ವಿರಾಗಿಯು ಹೊರತು ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಸುಖವನ್ನು ಆಶಿಸುವರು. ಈ ಸುಖಕ್ಕಾಗಿ ಸಮುದ್ರಯಾನ, ಆಕಾಶ ಸಂಚಾರ, ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ರತ್ನಾದಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯುವುದು, ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸುವರ್ಣಾದಿ ಖನಿಜ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯುವುದು, ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಜಯಿಸುವುದು ಎಲ್ಲವೂ ಸುಖಕ್ಕಾಗಿ. ಇಷ್ಟು ಮಾಡಿದರೂ ಸುಖವು ದೊರಕಿತೆ ? ಇನ್ನೂ ಸುಖವು ದೊರಕಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವರು.

ಆದ್ದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯ ಜನ್ಮ ಎತ್ತಿದ ಮೇಲೆ ಆತನ ಕರ್ತವ್ಯವೇನು ? ಇಹ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸುಖ ಪಡುವುದು ಹೇಗೆ ? ತದನಂತರ ಈ ಶರೀರವನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಪುಣ್ಯ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಿ ಶಾಶ್ವತ ಸುಖ (ಮೋಕ್ಷ) ವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಲು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯವೇನು ? ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ದೇವತಾ ಪೂಜನಂ ಕಾರ್ಯಂ ಲೋಕದ್ವಯಂ ಮಭೀಪ್ಸತಾವರ್ ।

ದೇವತಾ ಪೂಜನದಿಂದ ಇಹದಲ್ಲಿ ಸುಖ ಪರದಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತ ಸುಖ ಸಿಗುವುದೆಂದು ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು ಕಂಡುಹಿಡಿದಿರುವರು.

ದೇವತಾ ಪೂಜನವು ಎರಡು ವಿಧವು. ಯಜ್ಞ ಯಾಗಾದಿಗಳು, ಉಪವಾಸಾದಿ ವ್ರತಗಳು. ಯಜ್ಞವೆಂದರೆ ಪಶುಸಂಬಂಧವಾದ ಅಗ್ನಿಷ್ಟೋಮಾದಿ ಹೋಮ ಕಾರ್ಯಗಳು, ಇದಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟವೆಂದು ಸಂಜ್ಞೆ. ವಾಪೀಕೂಪ ತಟಾಕಾದಿ ನಿರ್ಮಾಣ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಪೂರ್ತ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಈ ಎರಡು ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ಇಷ್ಟಾ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ, ದೇವತೆಗಳು ಪ್ರೀತರಾಗಿ, ನಮಗೆ ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ಸುಖಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವರು.

ಕೃತ, ತ್ರೇತ, ದ್ವಾಪರ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಈ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡ ಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ದೇವತೆಗಳ ಪೂಜೆಯೆಲ್ಲವೂ ದೇವತಾ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ವಿಗ್ರಹವನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿರುತ್ತದೆ. ವಿಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯ ಹೊಂದಿದ ದೇವತೆಗಳಿಂದಲೇ ಲೋಕ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯ ಹೊಂದಿದ ದೇವತೆಗಳೇ ವಿಗ್ರಹದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಎಲ್ಲಾ ವಿಧವಾದ ಪೂಜೋಪ ಕರಣಗಳನ್ನೂ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸುಂದರವಾದ ಆಕಾರದಿಂದಲೂ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದ ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿ ಪೂಜಿಸುವುದರಿಂದ ಅವರು

ಎಲ್ಲಾವಿಧವಾದ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನೂ ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಆ ವಿಗ್ರಹ ಪೂಜೆಗಾಗಿ ದೇವಾಲಯ ವಿಮಾನ, ಗೋಪುರ ಪ್ರಾಕಾರಾದಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ದೇವತಾ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಪೂಜಿಸುವುದರಿಂದ ಇಷ್ಟಾ ಪೂರ್ತಿ ಎನ್ನುವುದು ಸಿದ್ಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಇಹಪರ ಶ್ರೇಯಸ್ಸುಂಟಾಗುವುದು.

ಸಾಕಾರ– ನಿರಾಕಾರ

" ನಚರೂಪಂ ನಚಾಕಾರೋ ನಾಯುಧಾನಿ ನಚಾಸ್ಪದಂ "

" ನಚರೂಪಂವಿನಾ ಧ್ಯಾತುಂ ಕೇನಾಪಿ ಶಕ್ಯತೇ " ? " ದೃಶ್ಯಾಭಾವೇ ಕಥಂ ಜಪಂ ?" ರೂಪರಸಗಂಧರಸ್ಪೈರ್ಹೀನ ಶ್ಶಬ್ದಸ್ಪರ್ಶವಿವರ್ಜಿತಃ—ರೂಪಮಿದಂ ಕಥಂ ?

ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಕೆಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನಿಗೆ ರೂಪ, ಆಕಾರ, ಗುಣಗಳಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವುದು. ಆಗ ಸಮಾಧಾನವು ಹೇಗೆ ?

ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣದಿರುವ ರೂಪ ಗುಣ ಆಕಾರ ವಿಲ್ಲದಿರುವ ವಸ್ತುವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಧ್ಯಾನಿಸುವುದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವು ? ಅಲ್ಲದೆ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರುವ ಪರಮಾತ್ಮನು ಶಬ್ದ, ಸ್ಪರ್ಶ, ರೂಪ, ರಸ, ಗಂಧ, ಎಂಬ ನಮ್ಮ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಎಟುಕದ ವಸ್ತುವಿನ ಸ್ವರೂಪವು ಹೇಗಿರುವುದು ? ನಿರಾಕಾರವಾದ ಯಾವ ಆಕಾರವನ್ನೇ ಆಗಲಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಧ್ಯಾನಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಆಕಾರ ಯುಕ್ತವಾದ ವಸ್ತುವನ್ನೇ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು.

ಆದರೆ ಈ ಚರಾಚರ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವೂ ಎಂದರೆ ನದೀ, ಪರ್ವತ, ಮರಗಿಡ, ಪಕ್ಷಿಗಳು ಎಲ್ಲವೂ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪವಾದರೆ ಯಾವ ಆಕಾರವನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿ ಪೂಜಿಸಬೇಕು ? ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ನಿಂತಿರುವ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ವೇದ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ದೇವತೆಗಳ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ಆಕಾರವೇ ಪೂಜಾ ಧ್ಯಾನಾದಿಗಳಿಗೆ ಅರ್ಹವಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾವ ರೂಪವೂ ಇಲ್ಲದ ಧ್ಯಾನಗಳಿಗೆ ಯಾವ ಫಲವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆಯಾ ದೇವತೆಗಳು ಪೂಜಾ ಧ್ಯಾನಗಳಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿ ಆಯಾ ರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ವೇದ, ಪುರಾಣ, ಆಗಮ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ರೂಪವನ್ನೇ ಧ್ಯಾನಿಸಿ ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

ಅರ್ಚಾವತಾರ

ಭಗವಂತನು ದುಷ್ಟ ಶಿಕ್ಷಣ, ಶಿಷ್ಟ ಪರಿಪಾಲನ, ಧರ್ಮ ಸಂರಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅವತಾರವನ್ನೆತ್ತುವುದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವು. ಕೃಷ್ಣಾವತಾರವಾದ ಮೇಲೆ ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾಪನವು ಪೂರ್ತಿಯಾಗದ್ದರಿಂದ ಈ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಚೇತನರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಅರ್ಚಾವತಾರವು.

ಅರ್ಚಾವತಾರರೂಪೇಣ ಲೋಕೇಸ್ಮಿನ್ ಚತುರಾನನ ।
ಅವತಾರಂ ಕರಿಷ್ಯಾಮಿ ಶ್ರಿಯಾಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಾ ಸಮನ್ವಿತಃ ।
ಪುಂಸಿ ಪುಂಸಿ ಭವಿಷ್ಯಾಮಿ ದಾರುಲೋಹಶಿಲಾಮಯಃ ।

ಪರಮಾತ್ಮನ ಪರತತ್ವದಿಂದ ವ್ಯೂಹ ವಿಭವಾವತಾರವಾದ ಮೇಲೆ ಅರ್ಚಾವತಾರವು ದಾರುಲೋಹ ಶಿಲಾರೂಪದಲ್ಲಿ ಆಗಿಂದಾಗ್ಯೆ ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಾದಿ ಪರಿವಾರದೊಂದಿಗೆ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸುವೆನು ಎಂಬುದಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಂಕಲ್ಪವಾಕ್ಯವು.

ಅನನ್ಯಾಶ್ಚಿಂತಯಂತೋಮಾಂ ಯೇಜನಾಃ ಪರ್ಯುಪಾಸತೇ ।
ತೇಷಾಂ ನಿತ್ಯಾಭಿಯುಕ್ತಾನಾಂ ಯೋಗಕ್ಷೇಮಂ ವಹಾಮ್ಯಹಂ ।

ಈ ರೀತಿ ಅರ್ಚಾವತಾರ ರೂಪವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿ ಪೂಜಿಸಿ ಧ್ಯಾನಿಸುವುದರಿಂದ ಅವರನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನು ಕಾಪಾಡುವೆನು ಎಂದು ಪರಮಾತ್ಮನ ಗೀತಾವಾಕ್ಯವು. ಆ ರೀತಿಯಾದ ಪೂಜಾ ಧ್ಯಾನಾದಿಗಳಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿ ಮನೆಗಳಲ್ಲೂ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲೂ ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿ ಪೂಜಿಸಿ ಬರುವರು.

ಸ್ವಾರ್ಥ— ಪರಾರ್ಥ ಪೂಜೆ

ಪರಾರ್ಥಂ ಸ್ಯಾಜ್ಜಗಚ್ಚಕ್ಷುಂ ಸ್ವಾರ್ಥಂ ಸ್ಯಾದ್ಗೃಹದೀಪಿಕಾ ।
ಗೃಹಾರ್ಚಾಚೇತ್ ಗೃಹಸ್ಯೈವ ಗ್ರಾಮಾರ್ಚಾಗ್ರಾಮವಾಶ್ರಿತಃ ।
ದಿವ್ಯದೇಶಾರ್ಚನಂತತ್ ಯತ್ಸರ್ವಲೋಕ ಶುಭಾವಹಂ ।

ಗೃಹಗಳಲ್ಲಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವುದು ತನಗೆ ಮತ್ತು ತನಗೆ ಸೇರಿದವರ ಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿ— ಅದಕ್ಕೆ ಸ್ವಾರ್ಥಯಜನವೆಂದು ಹೆಸರು. ಲೋಕಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ಗ್ರಾಮ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಆಲಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಪೂಜಿಸಿದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಪರಾರ್ಥಯಜನವೆಂದು ಹೆಸರು. ಸ್ವಾರ್ಥ ಪೂಜೆಗೃಹದೀಪದಂತೆ. ಪರಾರ್ಥಯಜನವು ಸೂರ್ಯಜ್ಯೋತಿಯಂತೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ—ದೇವತಾಸಾನ್ನಿಧ್ಯ

" ಸರ್ವಗಸ್ಸರ್ವ ಭೂತೋಹಂ ನಾಸ್ತಿಕಿಂಚಿನ್ಮಯಾವಿನಾ ।
" ತೇನವಿನಾ ತೃಣಮಪಿ ನಚಲತಿ " " ಅಣೋರಣೀಯಾನ್ ಮಹತೋಮಹೀಯಾನ್ "

ಎಂಬಂತೆ ಸಮಸ್ತ ಚರಾಚರ ಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನೆಲೆಸಿರುವ ಭಗವಂತನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಲು ದೇವಸ್ಥಾನವು ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲವು ವಾಸ್ತವವೇ ! ಅಗ್ನಿ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯಲ್ಲೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವುದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಪ್ರಮಾಣವು. ಎರಡು ವಸ್ತುಗಳ ಘರ್ಷಣ ವ್ಯಾಪ್ತಿ

ಯಿಂದ ಅಗ್ನಿಯುಂಟಾಗುವುದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವು. ಹಾಗಾದರೆ ಬೆಂಕಿಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಏತಕ್ಕೆ ? ಮರಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕಾರಬಲದಿಂದ ಎಂದರೆ ರಂಜಕ ಮುಂತಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಂದ ಸಂಸ್ಕರಿಸಿದ್ದಾದರೆ ತಕ್ಷಣ ಬೆಂಕಿಯುಂಟಾಗುವುದು. ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅರೂಪವಾದ ಶಿಲೆಯು ರೂಪಾಂತರವನ್ನು ಹೊಂದಿ ವೇದ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾದರೂ ಅದೃಶ್ಯರೂಪದಿಂದಿರುವ ಭಗವಂತನು ವೇದ ಮಂತ್ರ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ಸಂಸ್ಕಾರದ ಮೂಲಕ ಅರ್ಚಾ ವಿಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಆವಾಹನೆ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟು ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವನು.— ಭಕ್ತನು ಧ್ಯಾನಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ಅವನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸುವನು. ಕುಂಡಗತವಾದ ಅಗ್ನಿಯು ವಾಯುತಾಡನದಿಂದ ಹೇಗೆ ಜ್ವಲಿಸುವುದೋ ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರವತ್ತಾಗಿ ಆಹ್ವಾನಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಭಗವಂತನು ವಿಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವನು. ಆದ್ದರಿಂದ

ಸುರೂಪಾಂಪ್ರತಿಮಾಂವಿಷ್ಣೋಃ ಪ್ರಸನ್ನವದನೇಕ್ಷಿತಾಂ ।

ಸುರೂಪವಾದ ಭಗವಂತನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಧ್ಯಾನ ಪೂಜಾದಿಗಳಿಂದ ಭಕ್ತಿಯುತರಾದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನು ಪ್ರೀತನಾಗಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನು.

ದೇವಸ್ಥಾನ

ಮದ್ಗೇಹಂ ಶರೀರಂ ಸ್ಯಾತ್ ಪ್ರತಿಮಾ ಜೀವಮುಚ್ಯತೇ ।
ಪರಿವಾರಂ ಚ ಸರ್ವೇಚ ಮದ್ಬಿಂಬಾವಯವಾಸ್ಸ್ಮೃತಾಃ ।
" ಆಲಯಂದೇವತಾನಾಂ ತಚ್ಛರೀರಂ ಪರಿಪಠ್ಯತೇ ।"
ಗರ್ಭಗೇಹಂತು ದೇವಸ್ಯ ಶರೀರಮಿತಿಸ್ಮೃತಂ ।
ತಸ್ಮಾದಹರ್ನಿಶಂ ನಿತ್ಯಂ ಪರಿವಾರಪುರಸ್ಸರಂ ।
ಮುಹಾಂಗಾದ್ಯಂಗ ಸಂಯುಕ್ತಂ ಮದ್ಬಿಂಬಂ ಪೂಜಯೇತ್ತಥಾ ।

ದೇವಸ್ಥಾನವು ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ವರೂಪನಾದ ಭಗವಂತನ ಶರೀರವೆಂದೂ ಪ್ರಾಕಾರಾದಿ ಇತರ ಭಾಗಗಳೆಲ್ಲವೂ ಭಗವಂತನ ಅವಯವಗಳು ಎಂದರೆ ದೇವಾಲಯ ಅರ್ಧಮಂಟಪ, ನೃತ್ತಮಂಟಪ ಪ್ರಾಕಾರ, ಗೋಪುರಗಳು ಭಗವಂತನ ಅಂಗಾಂಗಗಳೆಂದೂ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಪ್ರಾಸಾದಂ ಪುರುಷಂಮತ್ವಾ ಪೂಜಯೇನ್ಮಂತ್ರವಿತ್ತಮಃ ।
ಏವಮೇಷ ಹರಿಃ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪ್ರಾಸಾದತ್ವೇನ ಸಂಸ್ಥಿತಃ ।

ಭಗವಂತನು ಆಲಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿರುವನೆಂದು ತಿಳಿದ ಮೇಲೆ ನಾವು ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ರಚಿಸಿ ಅವನ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿ ಪೂಜಿಸಬೇಕು.—

ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ತನ್ನ ಧರ್ಮ, ಸಂಪ್ರದಾಯ ಮತ್ತು ನಂಬಿಕೆಗಳಿಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಭಗವಂತನ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ರೂಪದ ಸ್ಮರಣೆ, ಧ್ಯಾನ ಪೂಜಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದಲ್ಲದೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕರು ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಒಂದೆಡೆ ಸೇರಿ ಭಗವಂತನ ಆರಾಧನೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ತಮ್ಮ ಐಹಿಕ ಮತ್ತು ಆಮುಷ್ಮಿಕ ಪ್ರಯೋಜನಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಭಾರತದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಒಂದಂಗವಾಗಿದೆ. ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನು ಅರ್ಚಾವತಾರ ಮಾಡಿ ನಾನಾಮೂರ್ತಿಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತರನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನಾದ್ದರಿಂದ ಆ ಮೂರ್ತಿಗಳಿಗೆ ಆಲಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿ, ಉತ್ಸವಾದಿಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ಸೇವಾವಕಾಶ ದೊರೆಯುವಂತೆ ರಾಜರುಗಳು ಮತ್ತು ಧರ್ಮದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳ ಶ್ರೀಮಂತರು ಈ ವಿಧವಾದ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವುದು ರೂಢಿಯಾಗಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯಃ ಒಂದು ದೇವಾಲಯವಾದರೂ ಇಲ್ಲದ ಊರು ಕಾಣಿಸಲಾರದು.

ಭಗವಂತನಿಗೆ ಈ ಜಗತ್ತು ಶರೀರವಾಗಿರುವಹಾಗೆ ದೇವಸ್ಥಾನವು ಭಗವಂತನ ಶರೀರವು. ಜೀವಾತ್ಮರು ಮತ್ತು ಅಚೇತನ ಅಂಶಗಳಾಗಿರುವ ಹಾಗೆ ದೇವಾಲಯದ ಮಂಟಪಗಳೂ, ಪ್ರಾಕಾರ ಗೋಪುರಗಳೂ ಭಗವಂತನ ಅಂಗಾಂಗಗಳು. ನಮ್ಮ ಹೃದಯವು ಭಗವಂತನಿಗೆ ಆಲಯವಾಗಿರುವ ಹಾಗೆ ಗರ್ಭಗೃಹವು ದೇವರ ಹೃದಯವು. ಅಂತೆಯೇ ಇತರ ಭಾಗಗಳೂ ಭಗವಂತನ ಅವಯವಗಳಾಗಿವೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಭಾರತ ದೇಶದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ದೇವಾಲಯಗಳು ಪುನರುಜ್ಜೀವನವನ್ನು ಹೊಂದಿ ನಿಂತಿರುವುದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಆಮುಷ್ಮಿಕ ಶ್ರದ್ಧೆಯೇ ಕಾರಣವಾಗಿರುವುದು. ಭಾರತೀಯರಾದ ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರತೀಕವೇ ದೇವಾಲಯ ನಿರ್ಮಾಣವು. ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬಲದಿಂದಲೇ ದೇವಾಲಯಗಳು ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಆಸೇತು ಹಿಮಾಚಲ ಪರ್ಯಂತ ಹಿಂದೂ ಜನಾಂಗವಾಗಿ ಭಾರತದೇಶ ಎಂಬುದಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದಿರುವುದು. ಹಿಂದೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಆಧಾರಭೂತವಾದ ದೇವಾಲಯಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ, ವಿಗ್ರಹ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ, ಧ್ಯಾನ ಪೂಜಾದಿಗಳು ಇಲ್ಲವಾದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ತದನುಗುಣವಾಗಿ ಹಿಂದೂ ಜನಾಂಗವೂ ಇಲ್ಲ. ಭಾರತೀಯರೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಂದು ವಾಸದ ಮನೆ ಕೇವಲ ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಅವನ ಕುಟುಂಬದ ಸೌಕರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಕಟ್ಟಲ್ಪಡಬೇಕಾದರೆ ಎಷ್ಟೋ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ಥಳಾವಕಾಶ, ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ಸಂಗ್ರಹ, ಬೇಕಾದ ಅನುಕೂಲತೆಗಳು— ಅವುಗಳಿಗನುಸಾರವಾದ ಅಳತೆ ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸರಿಪಡಿಸಲು ತಜ್ಞರ ಸಲಹೆ,

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಬೇಕಾಗಿರುವಾಗ ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಪಡುವಂತೆ ಒಂದು ದೇವಾಲಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲು ಎಷ್ಟು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗಿರುವುದು ?

ಮಾನಂಧಾಮ್ನಸ್ತು ಸಂಪೂರ್ಣಂ ಜಗತ್ಸಂಪೂರ್ಣತಾಭವೇತ್ ।
ಪ್ರಮಾಣೆ ಸ್ಥಾಪಿತಾದೇವಾಃ ಪೂಜಾರ್ಹಾಭವನ್ತಿಹಿ ।

ಆಲಯ ಮತ್ತು ವಿಗ್ರಹಗಳು ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಲೋಕ ಕ್ಷೇಮವಾಗುವುದು. ಶಾಸ್ತ್ರ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾದ ವಿಗ್ರಹಗಳೇ ಪೂಜಾರ್ಹತೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಲೋಕ ಕ್ಷೇಮವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುವು.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಭರತಖಂಡದ ದೇವಾಲಯಗಳು ಆರು ವಿಧ ಶೈಲಿಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ೧) ಷಡ್ವರ್ಗದೇವಾಲಯ, ಇವು ದಕ್ಷಿಣದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬರುತ್ತವೆ. ೨) ಶೃಂಗ ದೇವಾಲಯ, ಉತ್ತರ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬರುವುದು. ೩) ಉಪಾ ದೇವಾಲಯಗಳು. ಇವು ಷಡ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದರೂ, ಹೊರಗಿನ ಸ್ವರೂಪ, ಮಾನ ಲಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವು, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಕರ್ನಾಟಕ, ಕೇರಳ, ಬರ್ಮಾ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಬಹುದು. ೪) ರೇಖಿ, ಖಾಕರ, ಗೌರೀಯ ದೇವಾಲಯಗಳು, ಪೂರಿ ಜಗನ್ನಾಥ ಓಢ್ರ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ೫) ಶಾಕ್ತ ದೇವಾಲಯಗಳು, ಬಂಗಾಳ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ೬) ಜೈನ ದೇವಾಲಯಗಳು. ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದ ಶೃಂಗ ದೇವಾಲಯಗಳ ಅವಾಂತರಭೇದವಾಗಿರುವುದು.

ದೇವಾಲಯದ ವಿಷಯ ವಿವರವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲಪೇಕ್ಷಿಸುವವರು ನಮ್ಮ ದೇವಸ್ಥಾನದಿಂದ ಪ್ರಚುರವಾಗಿರುವ "ಭರತಖಂಡದ ದೇವಾಲಯಗಳು" ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಓದಬಹುದು.

ಪ್ರಕೃತ ನಮ್ಮ ದೇವಾಲಯ ಷಡ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುದಾಗಿರುತ್ತೆ. ಈ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಊರ್ಧ್ವ ಕ್ರಮವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಅಧಿಷ್ಠಾನ, ಸ್ತಂಭವರ್ಗ, ಪ್ರಸ್ತರ, ಕಂಠ, ಶಿಖರ, ಸ್ತೂಪಿ (ಕಲಶ) ಎಂಬ ಭಾಗಗಳು ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿವೆ. ತಿರ್ಯಕ್‌ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತ ಅರ್ಧಮಂಟಪ ಮಾತ್ರ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಮುಂದೆ ನವರಂಗ, ಧ್ವಜ ಸ್ತಂಭ, ಬಲಿಪೀಠ, ಪ್ರಾಕಾರ, ಗೋಪುರಗಳು ಕಟ್ಟಲ್ಪಡಬೇಕಾಗಿರುವುದು.

ನವರಂಗ—ರಂಗಮಂಟಪ ಅಥವಾ ನೃತ್ತಮಂಟಪ

ಈ ಭಾಗವು ಅರ್ಧಮಂಟಪದ ಮುಂಭಾಗವು. ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲೇ ದೇವಾಲಯದ ವೈದಿಕ, ಲೌಕಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಮತ್ತು ಜನರು ನಿಂತು ಭಗವಂತನನ್ನು ಧ್ಯಾನ ದರ್ಶನ ಮಾಡತಕ್ಕ ಸ್ಥಳವಾಗಿರುತ್ತೆ.

ಧ್ವಜಸ್ತಂಭ

ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಧ್ವಜಸ್ತಂಭವು ಅತಿ ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಉತ್ಸವ ವಿಗ್ರಹ ವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮೋತ್ಸವವನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕು. ಆಗ ಧ್ವಜದ ಆವಶ್ಯಕತೆ ಇರುವುದು. ಧ್ವಜಸ್ತಂಭದ ಚಿಹ್ನೆಯು ದೇಶದ ಧರ್ಮ, ಕೀರ್ತಿ, ಯಶಸ್ಸು ಸಾಧಿಸಲು ಕಾರಣ ವಾಗಿರುವುದು.

ಬಲಿಪೀಠ

ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ವಿಮಾನ ಕಲಶ ಎಷ್ಟು ಮುಖ್ಯವೋ ಬಲಿಪೀಠವೂ ಅಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯವು. ದೇವಾಲಯವೆಂದರೆ ಬಲಿಪೀಠದ ವರೆಗೆ. ಬಲಿಪೀಠದಿಂದ ದೇವಾಲಯವು ಆರಂಭವಾಗುವುದರಿಂದ ನಾವು ಅಲ್ಲಿ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಪ್ರಾಸಾದಂ ಗರ್ಭಗೇಹಂ ಚ ಪ್ರತಿಮಾ ಪೀಠಮೇವ ಚ ।
ಶರೀರಮೇವ ದೇವಸ್ಯ ಸ್ಥಿತಮೇವಂ ಚತುಷ್ಟಯಂ ।
ದ್ವಾರಾವರಣದೇವಾನಾಂ ಬಲಿಪೀಠಾಂತಮೇವ ಹಿ ।

ವಿಮಾನ, ಗರ್ಭಗೃಹ, ದೇವತಾಮೂರ್ತಿ ಮತ್ತು ಬಲಿಪೀಠ, ಈ ನಾಲ್ಕೂ ಭಗವಂತನ ಶರೀರವು ಎಂದರೆ ಪವಿತ್ರವಾದುದು ಶ್ರೇಷ್ಠವು ಎಂದರ್ಥವು. ಆಲಯದಲ್ಲಿ ದೇವರಿಗೆ ನಿವೇದನವಾದ ಮೇಲೆ ದ್ವಾರಾವರಣ ದೇವತೆಗಳು, ಅಷ್ಟದಿಕ್ಪಾಲಕರು ಇವರಿಗೆ ಬಲ್ಯನ್ನವನ್ನಿಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ರೀತಿ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಲೋಕವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಊಟವನ್ನಿಟ್ಟಂತಾಗಿ ಭಗವಂತನು ತೃಪ್ತಿಹೊಂದಿದನು ಎಂದರ್ಥವು. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ತೀರ್ಥ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಬಲಿಪೀಠವು ಧ್ವಜಸ್ತಂಭಕ್ಕೆ ಮುಂದೆ ಸೇರಿದಂತಿರಬೇಕು.

ಪ್ರಾಕಾರವು

ದೇವರಿರುವ ಗರ್ಭಗೃಹ ಅದರ ಮುಂದೆ ಅರ್ಧ ಮಂಟಪ, ರಂಗಮಂಟಪ ಅವುಗಳಸುತ್ತಲೂ ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಡುವ ಆವರಣಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಕಾರವೆಂದು ಹೆಸರು. ಆಗಮ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ೩೨ ಪ್ರಾಕಾರದ ವರೆಗೂ ತಿಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಶ್ರೀರಂಗ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಏಳು ಪ್ರಾಕಾರಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಪ್ರಾಕಾರವು ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಅಲಂಕಾರ ವಾಗಿಯೂ ರಕ್ಷಕವಾಗಿಯೂ ಇರುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಾಕಾರದ ವೇದಾಂತ ತತ್ವವು—ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಸುತ್ತಲೂ ಅಂಡಕಟಾಹ ವೆಂದು ಕರೆಯುವ ಸಪ್ತಾವರಣಗಳಿವೆ. ಈ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಚತುರ್ದಶ ಭುವನಗಳೂ, ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ನಕ್ಷತ್ರ ಗ್ರಹಗಳೆಲ್ಲವೂ ಇರುತ್ತವೆ. ಈ ಸಪ್ತಾವರಣವೆಂಬುದು ಜಲ, ವಾಯು, ಅಗ್ನಿ, ತೇಜಸ್ಸು, ಆಕಾಶ (ಶೂನ್ಯ) ಇತ್ಯಾದಿ ಶಕ್ತಿಗಳಿಂದ ತುಂಬಿರು

ತ್ತವೆ. ಇವುಗಳ ಆಕರ್ಷಣ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಒಳಗಿನ ಗ್ರಹಾದಿ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಸ್ವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಜೀವಾತ್ಮನು ನಮ್ಮ ಶರೀರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅರ್ಚಿರಾದಿ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೊರಟು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವೆಂಬ ಈ ಲೋಕಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಅಂಡಕಟಾಹವನ್ನು ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು ವಿರಜಾನದಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಪ್ರಕೃತಿಸಂಬಂಧವಾದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಶರೀರವನ್ನು ಕಳೆದು ಭಗವಂತನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾನೆ. ಈ ವೇದಾಂತತತ್ವವನ್ನು ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಾಕಾರಗಳು ಬೋಧಿಸುತ್ತವೆ. ಜೀವನು ಸ್ಥೂಲವಾದ ಗೋಪುರದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ದಾಟಿ ಎಂದರೆ ಶರೀರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪ್ರಾಕಾರಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಎಂದರೆ ಸಪ್ತಾವರಣವನ್ನು ದಾಟಿ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಗರ್ಭಗೃಹದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸನ್ನಿಧಿಯನ್ನು ಸೇರುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ದೇವಾಲಯ ಕಟ್ಟಡಗಳು ಬೋಧಿಸುತ್ತವೆ. ಪಂಚಾವರಣವೆಂದರೆ ಪಂಚಭೂತಾತ್ಮಕವಾದ ಈ ಶರೀರವನ್ನು ಬಿಡುವುದು. ತ್ರ್ಯಾವರಣವೆಂದರೆ, ಸತ್ವ, ರಜಸ್ಸು, ತಮಸ್ಸು ಗುಣಗಳ ಆಕಾರವಾದ ಈ ಶರೀರವನ್ನು ಬಿಡುವುದು. ಏಕಾವರಣದಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಕೃತಿ ಶರೀರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಭಗವಂತನ ಸನ್ನಿಧಿ ಸೇರುವುದು ಎಂದರ್ಥವು.

ಗೋಪುರ

ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಅಲಂಕಾರವಾಗಿಯೂ ನೋಡುವವರಿಗೆ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿಯೂ ಪ್ರಾಕಾರದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾದ್ವಾರದ ಮೇಲೆ ರಚಿಸುವ ಕಟ್ಟಡಕ್ಕೆ ಗೋಪುರವೆಂದು ಹೆಸರು. ಇದರ ವೇದಾಂತತತ್ವ ಪ್ರಾಕಾರದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರುವುದು.

ದೀಪಸ್ತಂಭ

ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಅಲ್ಲದೆ ವಿಶೇಷ ದಿನಗಳು ಎಂದರೆ ಕಾರ್ತಿಕ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಲೋಕಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ದೇಶಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿಯೂ ದೀಪವನ್ನು ಹಚ್ಚಿಡುವ ಸ್ಥಾನ— ಕಾರ್ತೀಕ ದೀಪವನ್ನು ಹಚ್ಚಿಡುವುದಾಗಲಿ, ದೀಪವನ್ನು ದರ್ಶಿಸುವುದಾಗಲಿ ಅದರಿಂದ ಭಕ್ತರು ಸರ್ವಪಾಪಗಳೂ ಕಳೆದು ಶುದ್ಧರಾಗಿ ನಿರ್ಮಲ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವರಾಗುವರು.

ಫಲ

ದೇವಾಲಯಂಕೃತೇ ಪುಣ್ಯಂ ಪ್ರತಿಮಾಕರಣೇಧಿಕಂ ।

ದೇವಾಲಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದು ಬಹು ಪುಣ್ಯಕರವು, ಪ್ರತಿಮಾ ನಿರ್ಮಿಸಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದರೆ ಇನ್ನೂ ಅಧಿಕ ಫಲವು. ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಸಂಪನ್ನರಾಗುವರು.

ದೇವಾನಾಂ ಸ್ಥಾಪನಂ ಪೂಜಾ ಪಾಪಘ್ನಂ ದರ್ಶನಾದಿಕಂ ।
ಧರ್ಮವೃದ್ಧಿಃ ಭವೇದರ್ಥಕಾಮೌತತೋ ನೃಣಾಂ ।

ದೇವಾಲಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಭಗವಂತನ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಪೂಜಿಸಿದಲ್ಲಿ ಸಕಲ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಬಿಡಲ್ಪಡುವರು. ಭಗವಂತನ ದರ್ಶನ, ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಧರ್ಮವೃದ್ಧಿಯಾಗಿ, ಜ್ಞಾನ, ಐಶ್ವರ್ಯ, ವಿಜಯ, ಅಭೀಷ್ಟಾದಿಗಳು ಉಂಟಾಗುವುವು.

ಶಿಲಾಭಿರಿಷ್ಟಕಾಭಿರ್ವಾ ಯಃ ಕುರ್ಯಾದಾಲಯಂ ಹರೇಃ ।
ಅಂತೇ ವಿಮಾನಮಾರುಹ್ಯ ದಿವ್ಯಂ ಕಾಮಚರಂ ಪರಂ ।
ದಿವ್ಯಗನ್ಧ ಸಮಾಯುಕ್ತಂ ಸರ್ವಕಾಮ ಫಲಪ್ರದಂ ।
ಪ್ರಾಸಾದಗೋಪುರಾದ್ಯಂ ಚ ಕೂಟಮಂಟಪಮೇವ ಚ ।
ಅನ್ತರಾವರಣಂ ಚೈವ ತಥಾಚಾಸ್ಥಾನ ಮಂಟಪಂ ।
ಭಕ್ತ್ಯಾಯಃ ಕಾರಯೇತ್ಸೋಪಿ ಸಾಮೀಪ್ಯಂ ಫಲಮಶ್ನುತೇ ।

ಭಗವಂತನ ಆಲಯವನ್ನು ಶಿಲಾ ಇಷ್ಟಕಾದಿಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸುವುದು, ಅದಕ್ಕೆ ಸಹಕರಿಸುವುದು ಆದಲ್ಲಿ ಅಂತ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯ ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ಲೋಕವನ್ನು ಸೇರುವರು. ದಿವ್ಯಗನ್ಧ ಲೇಪಿತರಾಗಿ, ದಿವ್ಯಾಲಂಕಾರ ಭೂಷಿತರಾಗಿ, ಇಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನು ಪಡೆಯುವರು. ಪ್ರಾಕಾರ, ಗೋಪುರ, ಕೂಟಶಾಲಾ, ಮಂಟಪ, ಅಂತರಾವರಣ, ಆಸ್ಥಾನ ಮಂಟಪ, ಸನ್ನಿಧಿಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಯಾವ ಭಾಗವನ್ನೇ ಆಗಲಿ ಭಕ್ತಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದೇ ಆದರೆ ನಿರ್ಮಿಸಲು ಸಹಕರಿಸಿದ್ದೇ ಆದರೆ ಅವರು, ಅವರ ಕುಟುಂಬ ಮಕ್ಕಳು ಇಹಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸುಖವನ್ನೂ, ಕೀರ್ತಿಯನ್ನೂ, ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನೂ, ಭಗವಂತನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತ ಸುಖವನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸುವರು.

ಘಂಟಾ ವಿತಾನಕ ತೋರಣ ಚಿತ್ರಯುಕ್ತಂ ।
ನಿತ್ಯೋತ್ಸವ ಪ್ರಮುದಿತೇನ ಜನೇನಸಾರ್ಧಂ ।
ಯಃ ಕಾರಯೇತ್ಸುರಗೃಹಂ ವಿವಿಧಧ್ವಜಾಂಕಂ ।
ಶ್ರೀಸ್ತಂ ನಮುಂಚತಿ ಸದಾ ದಿವಿ ಪೂಜ್ಯತೇ ಚ ।

ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದೊಂದೇ ಅಲ್ಲವು. ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ಘಂಟಾ, ವಿತಾನ, (ದೇವಸ್ಥಾನದ ಅಲಂಕಾರ ವಸ್ತುಗಳು) ಪೂಜಾ ಉತ್ಸವಾದಿಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಸಾಮಗ್ರಿ ಪದಾರ್ಥಗಳು, ದೇವತಾವಿಗ್ರಹ, ಪರಿವಾರ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಸನ್ನಿಧಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಕೈಂಕರ್ಯ ರೂಪವಾಗಿ ನಡೆಸಿದಲ್ಲಿ ಇಹಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸತ್ಸಂತಾನ, ಆಯುರಾರೋಗ್ಯ, ಕೀರ್ತಿಗಳು ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸದ್ಗತಿಯೂ ಉಂಟಾಗುವುದು.

ದೇವಾಲಯಾನಾಂ ದೃಶ್ಯಂತೇ ವಿಮಾನಂಗೋಪುರಾಣಿ ಚ ।
ಯಾವದ್ದೇಶೇಷು ಪರಿತಃ ತಾವತ್ ಕೈಲಾಸಭೂತಲಂ ।

ದೇವಾಲಯವು ಸಾಂಗೋಪಾಂಗವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿದನಂತರ ವಿಮಾನವಾಗಲಿ ಗೋಪುರವಾಗಲಿ ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗುವುದೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಶುದ್ಧವಾದದ್ದು ಪುಣ್ಯಭೂಮಿ ಎಂದು ಹೆಸರು.

“ ದ್ರವ್ಯಂ ನ್ಯಾಯೇನ ಸಂಪಾದ್ಯಮಂದಿರಂ ಕಲ್ಪಯೇನ್ನವಂ ।
ಅದತ್ತಂ ನೈವಗೃಣ್ಹೀಯಾತ್ ಧರ್ಮದ್ರವ್ಯಂ ನಚಾಹರೇತ್ । ”
“ ಉಪಕುರ್ವಂತಿಯೇ ಮರ್ತ್ಯಾಮನೋವಾಕ್ಕಾಯ ಕರ್ಮಭಿಃ ।
ತೇಪಿಯಾನ್ತಿಪದಂ ವಿಷ್ಣೋಃ ಪುನರಾವೃತ್ತಿವರ್ಜಿತಂ । ”

ನ್ಯಾಯ ಧರ್ಮದಿಂದ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ದ್ರವ್ಯದಿಂದ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕು. ಇಷ್ಟಪಡದೇ ಬಲಾತ್ಕಾರವಾಗಿ ಕೊಡುವ ದ್ರವ್ಯ, ಅಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೊಂದು ಧರ್ಮಕ್ಕಾಗಿ ಏರ್ಪಟ್ಟ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಯಾವ ಭಾಗವೇ ಆಗಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಲು ಸಹಕರಿಸಿದರೆ ಅವರು ಇಹಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸುಖ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನೂ ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನೂ ಹೊಂದುವರು.

ಅಹನ್ಯಹನಿ ಯಜ್ಞೇನ ಯಜತೋಯನ್ಮಹತ್ಫಲಂ ।
ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ತತ್ಫಲಂ ವಿಷ್ಣೋರ್ಯಃ ಕಾರಯತಿ ಮಂದಿರಂ ।
ಕುಲಾನಾಂಶತಮಾದಾಯ ಸಮತೀತಂ ತಥಾಶತಂ ।

ನಿತ್ಯ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಯಾವ ಫಲವುಂಟಾಗುವುದೋ ಅದಕ್ಕೆ ಸಮವಾದ ಫಲವುಂಟಾಗುವುದು. ತನ್ನ ಹಿಂದಿನವರನ್ನೂ ಮುಂದಿನವರನ್ನೂ ಸದ್ಗತಿಹೊಂದಿಸಲು ಕಾರಣವಾಗುವುದು. ಯಾವ ಕೆಲಸವನ್ನೂ ಒಂದು ನಿಯಮಬದ್ಧವಾಗಿ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಸುಗಮವಾಗಿಯೂ ಸುಖಕರವಾಗಿಯೂ ಕೈಗೂಡುತ್ತದೆ.

ಭಾರತೀಯರಾದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಪರರಾದ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ದೇವಸ್ಥಾನ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುವುದು, ಅವುಗಳ ಫಲ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ, ದೇವಸ್ಥಾನದ ಪರಿಚಯವನ್ನು ತಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟಿರುತ್ತೇವೆ. ಪ್ರಕೃತ ಪ್ರಾಕಾರ, ರಂಗಮಂಟಪ, ಸರಸ್ವತಿ, ಆಂಜನೇಯಸ್ವಾಮಿ ಸನ್ನಿಧಿ, ಪಾಕಶಾಲೆ, ಧ್ವಜಸ್ತಂಭ, ಬಲಿಪೀಠ ಇವುಗಳು

ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವಾಗಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಬೇಕಾಗಿರುವುದು. ಆಯಾ ಭಾಗಗಳ ವಿವರವನ್ನು ಬರೆದಿರುತ್ತೆ. ಆಯಾ ಭಾಗಗಳಿಗೆ ಸಹಕರಿಸಿದವರ ಹೆಸರು ವಿಳಾಸವನ್ನು ಶಿಲಾಫಲಕೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲಾಗುವುದು. ಅವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಇತೋಪ್ಯತಿಶಯವಾದ ಸತ್ಸಂತಾನ, ಜ್ಞಾನ, ಆಯುರಾರೋಗ್ಯ ಐಶ್ವರ್ಯ ಕೀರ್ತಿಗಳುಂಟಾಗಲಿ ಎಂದು ಆಶಿಸಿ ಮಾಡುವ ಮಂಗಳಾಶಾಸನಗಳು.

ಚೆಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀನೃಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನ, ಜಯಲಕ್ಷ್ಮೀಪುರಂ, ಎಂದು ಬರೆದು ಕಳುಹಿಸಬೇಕು. ಮುಂಡುಪು ಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನೂ ಬರೆದ ಚೆಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ ದೇವರ ತೊಂಬೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಬಹುದು.

ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀನೃಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ
ದೇವಸ್ಥಾನ
ಜಯಲಕ್ಷ್ಮೀಪುರಂ,
ಮೈಸೂರು.

ಶ್ರೀ ಯದುಗಿರಿ ಯತಿರಾಜ
ಸಂಪತ್ಕುಮಾರ ರಾಮಾನುಜ
ಜೀಯರ್ ಸ್ವಾಮಿಗಳು.

ಪಾಕಶಾಲೆ	12×26=312 ಚ. ಅ.	ರೂ. 25,000
ಆಳ್ವಾರ್ ಆಚಾರ್ಯರಂಗಳ ಮತ್ತು ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರ ಸನ್ನಿಧಿ	100 ಚ. ಅ.	10,000
ಸರಸ್ವತಿ ಸನ್ನಿಧಿ	100 ಚ. ಅ.	10,000
ಆಂಜನೇಯಸ್ವಾಮಿ ಸನ್ನಿಧಿ	100 ಚ. ಅ,	10,000
ಧ್ವಜಸ್ತಂಭ		10,000
ಬಲಿಪೀಠ ದೊಡ್ಡದು	3×3×3=27 ಚ. ಅ.	2,000
ಬಲಿಪೀಠ ಎಂಟು ಚಿಕ್ಕದು	1 ಕ್ಕೆ 200 ರೂ.	1,600
ರಂಗಮಂಟಪ	28×52=1,456 ಚ. ಅ.	1,20,000
ಪ್ರಾಕಾರ, ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗ	18×20=360 ಚ. ಅ.	25,000
ಪ್ರಾಕಾರ, ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗ	16×36=576 ಚ. ಅ.	70,000
ಪ್ರಾಕಾರ, ಉತ್ತರ ಭಾಗ	18×20=360 ಚ. ಅ.	25,000
ರಂಗಮಂಟಪದ ಬಾಗಿಲು		3,600
ಪ್ರಾಕಾರದಲ್ಲಿ 24 ಕಂಭಗಳು	ಕಂಭ 1 ಕ್ಕೆ 1,750	42,000
ಪ್ರಾಕಾರದಲ್ಲಿ 18 ತೊಲೆಗಳು	ತೊಲೆ 1 ಕ್ಕೆ 1,800	32,000
ಮೇಲ್ ಛಾವಣಿ Roof R. C. C.	100 ಚ. ಅ. 2,000 (3,000 ಚ. ಅ.)	60,000
ನೆಲಕ್ಕೆ ಫಾಸಾಲೆ ಗಾರೆ ಅಥವಾ ಕಲ್ಲುಚಪ್ಪಡಿ	100 ಚ. ಅ. 600 (3,000 ಚ. ಅ.)	18,000
ಗ್ರಿಲ್ ಕಿಟಕಿ ದೊಡ್ಡದು ಆರು	270 Sq. Ft. 1 ಕ್ಕೆ 1,200	7,200
,, ಚಿಕ್ಕದು ನಾಲ್ಕು	90 Sq. Ft. 1 ಕ್ಕೆ 600	2,400
ದೀಪಸ್ತಂಭ ನಾಲ್ಕು		1,250
	Total Rs.	5,00800